

1. Što je mentoriranje?

Pojam mentor potječe iz grčke mitologije, a označava voditelja koji usmjerava nečije radnje u pravom smjeru.

Mentoriranje u školi proces je osnaživanja studenata i uzajamnoga promatranja (budući nastavnici < > iskusni nastavnici) radi zajedničkoga rada i napretka. Student najprije promatra, kritički vrednuje i uči, a zatim i sam biva promatran. Stručna je praksa suradnja, napredak kroz komunikaciju, katkad izlazak iz prostora ugone – svrha je svega toga učenje i razvoj, na objema stranama. Ulazeći jedan drugomu u „prostor poučavanja”, koji je uvijek osoban i jedinstven, student i mentor otkrivaju nove svjetove jedan drugomu, ali i učenicima. Uzajamnost u poučavanju otvara prostor kreiranja, otkrivanja, stvaranja novih znanja i ovladavanja vještinama. Mentoriranjem se izgrađuje čvrst odnos temeljen na povjerenju, uvažavanju i poštovanju. U svojoj osnovi mentoriranje uključuje:

- aktivaciju, prijenos i primjenu znanja iz struke
- pokretanje i osnaživanje nastavničkih kompetencija
- aktivaciju, prijenos i osnaživanje komunikacijskih i suradničkih vještina.

Sveučilišni nastavnik studenta priprema za ulazak u školu i pohađanje stručne prakse. Ulaskom u školu student prvi put stoji iza nastavničke katedre, sprema se preuzeti novu ulogu. Njegovo je školsko iskustvo kao učenika veliko, a ono mu ujedno i pomaže i odmaže sagledati složenost nastavničkoga procesa. Studenti su tijekom svojega studija osvijestili važnost niza kompetencija i vještina, od kojih su im kao učenicima u školi neke bile očite i važne, a neke neprimjetne i manje važne. Tijekom nastave na studijima studenti su kritički promišljali ne samo „kako” nego i „zašto”. Sveučilišni su ih nastavnici nastojali usmjeravati u sagledavanje njima nove perspektive – perspektive nastavnika.

Studirajući i usvojivši metodiku struke, student se upoznao s načelima poučavanja te njihovim znanstvenim utemeljenjima. Tijekom studija kritički se osvrtao na tradiciju i suvremene trendove obrazovanja, ali pretežno na teorijskoj i primijenjeno-teorijskoj razini. U okviru studentske prakse student kao praktikant očekuje suradnju sa svojim mentorom, od kojega će naučiti primjenu u praksi, dakle uz postojeća teorijska i primijenjeno-teorijska znanja steći će i ona praktična. S druge strane, student mentoru može biti izvor novih teorijskih i primijenjeno-teorijskih znanja. Dobar je mentor uvijek otvoren za dvosmjernost procesa učenja.

1.1. Prvi susret mentora i studenta

Prvi je susret mentora i studenta ugodan **razgovor upoznavanja**. Prije toga prvoga susreta većina se studenata upozнала s tijekom stručne prakse u školama, formatom planiranja nastavnoga sata, mentorovom ulogom, značenjem praktične nastave u školama te nizom drugih pitanja koja su sastavni dio kolegija nastavničkih studijskih programa koji se bave praktičnim aspektima nastave. Međutim, sveučilišni nastavnici uzimaju u obzir i naglašavaju studentima da svaka škola ima svoju kulturu, a svaki nastavnik svoj jedinstveni način rada koji je odraz njegove individualnosti i karaktera, iskustva, sredine u kojoj radi i tomu slično. Stoga je važno da mentor svakomu studentu ponudi **svoju stranu obrazovne priče**, upozna ga s radom škole kakvim ga on doživljava, kaže nešto o svojim učenicima i svojem vlastitom pristupu planiranju nastave te općenito o iskustvu u ulozi nastavnika. Na taj način student dobiva mogućnost **usporediti perspektive i pristupe**, kritički se osvrnuti na naučeno, usporediti škole, učenike i nastavnike na konstruktivan način te izgraditi ili dograditi vlastito stajalište o nastavi i nastavničkoj profesiji. To će se stajalište, naravno, mijenjati kako odmiče njegov praktični rad u školi, ali i poslije u životu tijekom rada u školi nakon stjecanja diplome. Mentor studentu skreće pozornost na njegove **jake strane** (primjerice, činjenicu da je generacijski bliži učenicima nego što su nastavnici) te nastoji utvrditi što bi studentu mogle biti **dobre polazišne točke** za uspostavljanje dobrog odnosa s učenicima tijekom boravka u školi. Ujedno nastoji utvrditi postoji li kod studenta strah, neugoda ili nervoza zbog zadataka koji mu predstoje.

Mentor o nastavi i nastavničkom zanimanju govori iskreno, bez umanjivanja složenosti nastavnih procesa i izazova koji su nastavnikova svakodnevnica. Međutim, vjerojatno je najvažnija i najzahtjevnija mentorova zadaća djelovati motivirajuće i umirujuće. Samo **pozitivnim stajalištem prema nastavi kao profesiji te mentoriranjem koje podrazumijeva odnos uzajamnoga poštovanja** mentor i student zajedničkim snagama mogu ostvariti ciljeve stručne prakse. U prilogu ovom vodiču nalaze se **poopćeni ishodi učenja** (Prilog 1) koji se u nastavničkim studijima odnose na kolegije koji uključuju stručnu praksu u školama. O navedenim je ishodima poželjno **raspraviti sa studentom** već pri prvom susretu te dogovoriti temeljne korake i oblike suradnje. U raspravi se valja voditi **deskriptorima** koji su navedeni za svaki poopćeni ishod.

Studenta tijekom sveučilišne nastave njegov nastavnik metodičar obavještava o broju sati koje studijski program predviđa za studentsku praksu te o omjeru promatranja i izvođenja nastave u školama, uključujući mikrointervencije, supoučavanje s mentorom (engl. *co-teaching*) i sl. Na mentoru je stoga da sa studentom **dogovori plan rada koji prati uobičajeni plan zadan studijskim programom**, odnosno predmetom stručne

prakse. Tako se, na primjer, mentor i student mogu dotaknuti broja sati promatranja, razgovarati o tom što se sve promatra, planirati strukturu i izvedbu nastavnoga sata i dr.

Mentor sa studentom obično dogovara sljedeće:

- prvo promatranje mentorove nastave i oblik promatranja (globalno ili selektivno sa specifičnim fokusom ili fokusima) (Poglavlje 2)
- vrijeme i mjesto dogovora o pripremi za promatranje nastavnoga sata
- osvrt na promatranu nastavu (neposredno nakon nastave ili u neko drugo doba, ovisno o mentorovim i studentovim obvezama) (Poglavlje 4)
- broj sati promatranja prije prve studentove mikrointervencije i uključivanja u nastavu
- približan datum prvoga uključivanja studenta u nastavu
- osvrt mentora na studentovu nastavu (neposredno nakon nastave ili u neko drugo doba, ovisno o mentorovim i studentovim obvezama).

Izrazito je važno na početku dogovoriti **načine komunikacije i „pravila”** prihvatljiva i mentoru i studentu (npr. hoće li izmijeniti telefonske brojeve ili komunicirati samo elektroničkim komunikacijskim kanalima). Jednako tako važno je imati na umu da je način obraćanja studentima drugačiji od načina obraćanja učenicima. Stručna je praksa sastavni dio sveučilišnih nastavnih aktivnosti te je odnos sa studentom važno promatrati više kao kolegijalni odnos nego kao odnos kakav nastavnik uspostavlja sa svojim učenicima. S druge strane, stručna je praksa i dio redovitoga nastavnoga procesa u školi te je izrazito važno navedeno jasno objasniti studentu kako bi osvijestio **odgovornosti koju preuzima**. Njegova je zadaća u zajednički dogovorenom roku mentoru dostaviti pripreme za izvođenje nastavnoga sata, dolaziti u školu na vrijeme, primjereno komunicirati s učenicima te se držati etičkih načela koja su navedena u izjavi o etičnosti (vidi primjer Izjave o etičnosti u Prilogu 6).

Da zaključimo: otvorenim i iskrenim razgovorom (vidi *Komunikacijski obrazac za kolegijalni dijalog* u Prilogu 3) mentor ne samo da probija led nego i pokušava zadobiti studentovo povjerenje te mu dati do znanja da je mentoriranje **proces uzajamnoga poštovanja i obostranoga učenja**. Odabrani komunikacijski protokol uobičajen je u **kolegijalnom dijalogu** nastavnika koji nisu u odnosu student-mentor, nego su (iskusni) nastavnici. Međutim, ideja protokola koja uključuje aktivno slušanje, postavljanje pitanja razjašnjavanja, postavljanje pronicljivih pitanja te pružanje i primanje povratne informacije svakako se preporučuje u komunikaciji mentora i studenta. Preporučeni protokol za kolegijalni dijalog snažno utječe na studenta, budućega mladoga nastavnika, jer ga stavlja u kontekst ravnopravnoga razgovora na razini dubljega promišljanja o različitim aspektima nastave, ovisno o predmetu dijaloga. Kada je student vođen

pitanjima i stavljen u položaj da osvrtno na iskustvo promišlja o nastavi koju je promatrao ili održao, tada je sposobniji jasno zamijetiti i verbalizirati svoja opažanja. Drugim riječima, količina iskustva može biti nedostatna ako se ne **osvrnemo na to iskustvo**.

Tijekom razgovora mentor saznaje kolika je i kakva studentova motivacija postati nastavnikom, koje su mu ambicije i interesi. S druge strane, mentor će studentu ispričati ponešto o sebi, vlastitim izazovima i početcima nastavničke karijere, nastavničkoj svakodnevnici i učenicima koje poučava te o bilo kojoj drugoj temi za koju procijeni da je studentu relevantna i/ili zanimljiva. Međusobnim upoznavanjem oblikuje se temelj za suradnju u kojoj student i mentor jedan drugoga promatraju, evaluiraju promatrano, izmjenjuju stajališta i perspektive. Takav je oblik suradnje studentu svojevrsna **priprema za cjeloživotno učenje**, a mentoru vrijedno iskustvo, osobito za aktivnosti poput **kolegijalnoga opažanja**, koje bi svakomu suvremenomu i osviještenomu nastavniku trebale biti nezaobilazan dio karijere.